

**T.C.
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BAŞKANLIĞI**

KAMUOYU DUYURUSU

Tarih: 29.08.2025

Türkiye Ulusal Hesaplar Sistemi'nde Ana Revizyon

Türkiye İstatistik Kurumu'nun temel sorumluluklarından biri, ülke ekonomisinin uluslararası ölçekte karşılaştırılabilirliğini sağlayacak istatistiksel verilerin üretilmesidir.

Ulusal Hesaplar Sistemi, belirli bir dönem içinde, bir ülkenin ekonomik ve mali faaliyetlerinin, bileşenlerinin ve bunlar arasındaki ilişkilerin ölçülmesi için oluşturulmuş bir sistemdir. Bu sistem, ülkenin üretim gücünü, üretimden yarattığı katma değeri, devletin ve hanehalklarının tüketimini, yatırımlarını, diğer ülkelerle ekonomik ve mali ilişkilerini, üretimle uğraşanların elde ettikleri gelirleri anlamlı ve tutarlı bir şekilde gösteren hesaplar bütünüdür. Makroekonomik istatistiklerin merkezinde yer alan ve ekonomileri analiz etmeye imkan sağlayan ulusal hesaplar sistemi tek bir veri kaynağına bağımlı olmayıp hem idari kayıtların hem de istatistik sisteminde yer alan başlıkların dahil edildiği bir sistemdir. Ülkemizde, Ulusal Hesaplar Sistemi ile ilgili hesaplamalar Ulusal Hesaplar Sistemi (SNA-2008) ve Avrupa Hesaplar Sistemi (ESA-2010) el kitaplarına uygun olarak yapılmaktadır.

Ulusal Hesaplar Sistemi, dinamik bir yapıya sahip olduğu için ekonominin ölçüm çalışmalarının belirli aralıklarla güncellenmesi gerekmektedir. Hesaplama yöntemlerinde ve veri kaynaklarında yapılan düzenlemelere bağlı olarak tahminlerin revize edilmesi ihtiyacı doğmaktadır. Tüm ülkeler ürettikleri istatistikleri iki temel nedenle belirli aralıklarla revize etmektedir:

Rutin revizyon: Sonradan gelen veya sonradan kesinleşen verilerin hesaplara yansıtılması ile gerçekleştirilir. Tüm ülkelerde kısa dönemde yayımlanan gayrisafi yurtiçi hasıla tahminleri, ilerleyen dönem içinde yeni verilerin tespit edilmesi veya kullanılan bazı geçici verilerin kesinleşmesi sonucu düzenli olarak güncellenir.

Ana revizyon: Baz yılı değişiklikleri, sınıflama, tanım ve kapsam değişiklikleri, yöntem, uygulama ve soru yapısındaki değişiklikleri, kaynak verideki değişim ile yasal düzenlemelerden kaynaklanan güncellemeleri ifade eder.

Ulusal Hesaplar Sisteminde dünya genelinde 5-7 yılda bir yapılan ana revizyonlar, ekonomik ve sosyal alanlarda ortaya çıkan yeni koşullar doğrultusunda, hesaplamalara ilişkin kapsam veya yöntem değişikliğine gidilmesi ile gerçekleştirilmektedir. Konuya ilişkin son düzenlemeler SNA-2008 ve ESA-2010 el kitaplarıdır.

Ana revizyon çalışmaları, metodolojik değişiklikleri sisteme dahil etmenin yanı sıra yeni veya güncellenmiş veri kaynaklarını sisteme dahil ederek istatistiki iyileştirmenin yapılabilmesi için bir fırsat olarak değerlendirilir.

“Uyumlaştırılmış Avrupa Revizyon Politikası” çerçevesinde, 5 yılda bir, Ulusal Hesaplar Sisteminde uyumlaştırmaya dayalı ana revizyon yapılmaktadır. Bu kapsamda, Avrupa Birliği üye ülkeleri tarafından, 2024 yılında, Ulusal Hesaplar Sisteminde uyumlaştırmaya dayalı ana revizyon gerçekleştirilmiştir. 2024 yılı ana revizyonunun temel amacı, yeni veri kaynaklarını, özel tüketim harcamalarının yeni sınıflandırmasını ve yeni hesaplama yöntemlerini Ulusal Hesaplar Sistemine dahil ederek sonuçları iyileştirmektir. Avrupa Birliği’ni takiben Türkiye Ulusal Hesaplar Sisteminde de ana revizyon çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ana revizyon kapsamında yapılan bu çalışmalar uluslararası standartlardaki güncellemeler, hesaplama yöntemlerindeki yenilikler ve veri kaynaklarındaki değişiklikler olmak üzere üç ana başlık altında sınıflandırılabilir.

Uluslararası standartlardaki güncellemeler

İstatistiki bilgi altyapısının temelini oluşturan sınıflamalar değişmiş ve bu değişim sisteme yansıtılmıştır. Bu kapsamda ürün sınıflamasında Avrupa Birliğinde Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistiki Sınıflaması CPA-2008’den, CPA Rev.2.1 sınıflamasına geçilmiştir. Hanehalkı Nihai Tüketim Harcamaları için, Amaca Yönelik Bireysel Tüketim Sınıflaması COICOP 1999’dan, COICOP 2018’e geçilmiştir.

Hesaplama yönteminde yapılan geliştirmeler

Ana revizyon çalışmalarının temelini oluşturan 2023 Arz ve Kullanım Tabloları ve Girdi-Çıktı Tabloları hazırlanmıştır. Bu tabloların hazırlanmasıyla birlikte, ekonominin daha geniş bir gösterge seti aracılığıyla izlenmesine imkan tanınmıştır. Özellikle idari kayıtların kullanım düzeyinin artırılmasına paralel olarak, gayrisafi yurt içi hasıla hesaplamalarında kullanılan birçok alt hesap seti yeni verilerle yeniden hesaplanarak detaylandırılmıştır. Bu bağlamda;

- Dolaylı ölçülen mali aracılık hizmetlerinin (FISIM) hesaplama yönteminin geliştirilmesi,
- Kendi hesabına elektrik üretimi, kendi konutunun büyük tamir bakımı hesaplarının sisteme eklenmesi,
- Gözlenemeyen ekonomi hesabının geliştirilmesi,
- Devlet hesaplarındaki gelişmeler
- Mal ve hizmet ithalat ihracat hesaplarındaki değişiklikler
- 2021 yılında gerçekleştirilen Nüfus Konut Sayımı sonuçlarının, izafi ve gerçek kira hesaplamalarına yansıtılması,
- Tarım sektöründe hesapların geliştirilmesi,
- Gelir Yönteminin geliştirilmesi

çalışmaları yapılmıştır.

Veri kaynağındaki değişiklikler

Gayrisafi yurtiçi hasıla tahminlerinde idari kayıtların daha etkin kullanımı revizyon çalışmalarının en önemli aşamasını oluşturmuştur. Bu bağlamda;

- Girişimlere ilişkin; Gelir İdaresi Başkanlığında yer alan Gelir Tablosu, Bilanço gibi beyannameler, e-fatura verisi,
- Finans Sektörüne ilişkin; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Hazine ve Maliye Bakanlığı (HMB), Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumundan (SEDDK) bilanço vb. göstergeler,
- Genel Yönetime ilişkin; HMB Muhasebat Genel Müdürlüğünden Devlet Mali İstatistikleri,
- Dernekler ve Vakıflara ilişkin; İçişleri Bakanlığı Dernekler Daire Başkanlığından ve Vakıflar Genel Müdürlüğünden ilgili tablolar,
- Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen araştırmalar
- 2021 Nüfus ve Konut Araştırması, ADNKS idari kayıt bilgisi
- Devlet ve kamu sektörü sınıflamasındaki kapsam güncellemeleri
- Geçici koruma kapsamındaki nüfusa ilişkin; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı verileri

gibi idari kayıtlar ve yeni veri kaynakları, dönemsel ve yıllık göstergelerin üretilmesi amacı ile Ulusal Hesaplar Sisteminde kullanılmaktadır.

Ana Revizyon Kapsamında Tamamlanan Çalışmalar

Yürütülen ana revizyon çalışmaları için detaylı program ve ulusal uygulama stratejileri geliştirilmiş ve Eurostat'la projeler yürütülmüştür. Sınıflama çerçeveleri, iş kayıtları ve çerçevesi, anketler ve idari veri kaynakları ile bilgi teknolojileri altyapısının uyumlaştırılması kapsamında yürütülen çalışmalar tamamlanmıştır.

Bu kapsamda 1 Eylül 2025 tarihinde birlikte yayımlanacak olan “Dönemsel GSYH II. Çeyrek, 2025”, “Yıllık GSYH, 2024” ve “Arz ve Kullanım Tabloları, Girdi-Çıktı Tabloları, 2023” Haber Bültenlerindeki Ulusal Hesaplar Sistemine ilişkin çalışmalar aşağıda yer almaktadır:

Arz ve Kullanım Tabloları ve Girdi-Çıktı Tabloları

İdari kayıt verilerinin daha etkin kullanılmasıyla birlikte, e-fatura bilgilerinin işlenerek girişimlerin girdi yapısına ilişkin bilgi derlenmiştir. İdari kayıt verilerinde gerçekleşen iyileşmeye paralel olarak elde edilen yeni veri kaynakları kullanılarak, 2023 Arz ve Kullanım Tabloları ve Girdi-Çıktı Tabloları A-64 düzeyinde hazırlanmıştır.

2023 Arz ve Kullanım Tabloları, Ulusal Hesaplar Sistemi (SNA-2008) ve Avrupa Hesaplar Sistemi'ne (ESA-2010) uygun olarak gayrisafi yurtiçi hasıla hesaplamalarının tümünün dengelendiği sistemi sağlamıştır. Tablolarda, sanayi grupları için Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması NACE Rev.2 ve ürün grupları için Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistikî Sınıflaması CPA Rev.2.1 sınıflamaları kullanılmıştır.

Yıllık Gayrisafi Yurt İçi Hasıla Tahmini

Arz ve Kullanım tablolarıyla dengelenen Yıllık GSYH çalışmalarında cari fiyatlarla üretim, harcama ve gelir yöntemine; zincirlenmiş hacim endeksiyle de üretim ve harcama yöntemine göre hesaplamalar tamamlanmıştır. 2015 - 2023 yılları için tüm üretim ve harcama bileşenlerinin tümü Arz ve Kullanım Tablolarının yeniden dengelenmesi ile tekrar hesaplanmıştır. Yeniden oluşturulan üretim ve ara tüketim (girdi) matrisleri ile NACE Rev.2 faaliyet sınıflaması A86 düzeyinde faaliyetlerin üretim ve ara tüketimleri hesaplanarak katma değere ulaşılmıştır. Makro ve mikro yöntemler kullanılarak seri 1995 yılına kadar A21 düzeyinde geri çekilmiştir.

Dönemlik (Çeyreklik) Gayrisafi Yurt İçi Hasıla Tahmini

Ekonominin gelişiminin doğru ve güncel bir resmini sağlamak amacıyla, üretim, harcama ve gelir yöntemiyle çeyreklik GSYH serilerinde revizyon çalışmaları hesaplara yansıtılmış, yeni idari kayıtlar sisteme dahil edilmiştir. Bu doğrultuda hesaplamalar NACE Rev.2 sınıflamasına göre, cari fiyatlarla ve zincirlenmiş hacim endeksiyle GSYH serileri A-10 düzeyinde yapılmış, hali hazırda 1998 yılından başlayan seriler 1995 yılına kadar geri çekilmiştir. 2015 yılı sonrası için hesaplamalar doğrudan, 2015 yılı öncesi için dolaylı yöntemler kullanılarak geriye çekilmiştir.

Zincirlenmiş hacim endeksiyle GSYH hesaplanırken, çeşitli kaynaklardan elde edilmiş cari büyüklükler üretim ve ara tüketim için hesaplanan deflatörler ile fiyat etkisinden arındırılmış, önceki yıl ortalama fiyatları kullanılarak, ESA-2010 tavsiyesine uygun olarak, Yıllık çıkışma/bağlantı zincirleme yöntemi (Annual overlap) uygulaması ve güncel zincirlenmiş hacim endeksi serilerinin baz yılı 2009=100 olarak devam ettirilmiştir.

Cari fiyatlarla Gayrisafi Yurtiçi Hasıla ve zincirlenmiş hacim endekslerinin arındırılmamış verileri 1995 yılına kadar revize edilmiştir. Bu nedenle, "Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Tarafından Üretilen İstatistiki Verilerde Revizyon Yapılmasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönerge" kapsamındaki ana revizyon politikası gereği; "takvim etkisinden arındırılmış", "mevsim etkilerinden arındırılmış" ve "mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış" veriler de 1995 yılına kadar revize edilmiştir.

Gelir Yöntemiyle Gayrisafi Yurt İçi Hasıla

Gelir yöntemiyle GSYH tahmininde, işgücüne yapılan ödemeler hesabında kullanılan veriler; Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (MGM), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) idari kayıtları ile TÜİK tarafından yürütülen Hanehalkı İşgücü Araştırması'ndan elde edilmektedir. İdari kayıtlarda zaman içinde görülen iyileşmeler sayesinde, geçmişte dolaylı olarak hesaba yansıtılan bu verilerin doğrudan gelir yöntemiyle GSYH hesabına dahil edilmiştir. Bunun yanı sıra, işgücüne yapılan ödemeler

hesabında kullanılan kayıtdışı oranları güncellenmiş ve hesaba yansıtılmıştır. Gelir hesabının GSYH, sabit sermaye tüketimi ve vergi bileşenleri de, üretim ve harcama yöntemlerinde yapılan revizyon çalışmaları doğrultusunda güncellenmiştir. Tüm bu değişiklikler sonucunda, gelir yönteminde artık hesap unsuru olarak kabul edilen “işletme artığı/karma gelir” değişkeni de revize edilmiş, tüm gelir bileşenleri 1995 yılına kadar geri çekilmiştir.

GSYH Serilerinin 1995 Yılına Kadar Geriye Çekilmesi

Yıllık GSYH serisi ve bileşenleri, 1998-2008 yılları için yayımda olan 2009=100 bazlı serinin çakışan yıllar ve revizyonunun katma değerlere verdiği katkı kullanılarak, NACE Rev.2 faaliyet sınıflamasına göre A21 katma değerleri mixed-splicing tekniği ile geriye doğru tahmin edilmiştir. 1995-1997 yılları için retropolasyon tekniği ve sektörlerin oransal dağılımları kullanılarak ilk defa geriye doğru hesaplama yapılmıştır. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla yıllık GSYH verilerinin dönemlere dağılımı 1995-2014 dönemi için A21 düzeyinde katma değer, 2015–2025 dönemi için ise A86 düzeyinde üretim ve ara tüketim serileri üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Geçici Koruma Statüsüyle Ülkede Bulunan Suriyelilerin Kişi Başına Gayrisafi Yurt İçi Hasıla Nüfusuna Dahil Edilmesi

Kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla; hesaplanan gayrisafi yurt içi hasıla büyüklüğünün yıl ortası yerleşik nüfus tahminine bölünmesiyle hesaplanmaktadır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığından temin edilen verilere göre, 2013-2024 yılları arasında geçici koruma statüsüyle ülkede bulunan Suriyeliler yıl ortası nüfusa eklenerek kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla değerleri revize edilmiştir.

Ana revizyon çalışmaları kapsamında yapılan tüm değişiklikler, 2 Ekim 2025 tarihinde yayımlanacak olan “Devlet Hesapları, 2024”, 9 Ekim 2025 tarihinde yayımlanacak olan “Kurumsal Sektör Hesapları, 2024” ve 11 Aralık 2025 tarihinde yayımlanacak olan “İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2024” haber bültenlerine yansıtılacaktır. Böylelikle ulusal hesaplar sisteminde yer alan tüm hesap setleri bütüncül olarak dengelenmiş ve kamuoyu ile paylaşılmış olacaktır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.